

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح الزام دستگاه‌های اجرائی جهت پاسخگویی به
تذکرات کتبی و شفاهی نمایندگان
(اعاده شده از شورای نگهبان (۱))

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۵۱۹

شماره چاپ:

۹۶۳

تاریخ چاپ:

—

دفتر مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۷۷۳-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱۰/۱۱

مقدمه

طرح حاضر در تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۴ به تصویب مجلس رسیده بود، پس از آن شورای نگهبان مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۱۶ مصوبه را مغایر با «صلاحیت‌ها و اختیارات مجلس شورای اسلامی» مصرح در قانون اساسی تلقی نموده است. موضوع جهت رفع ایراد شورای نگهبان به کمیسیون ارسال شده است. در ادامه ایراد شورای نگهبان تبیین و پیشنهادهای ناظر به رفع ایرادات شورای نگهبان بیان خواهد شد.

بررسی ایرادات شورای نگهبان

شورای نگهبان «الزام مخاطبان تذکر به ارائه پاسخ، را مغایر صلاحیت‌ها و اختیارات مجلس شورای اسلامی مصرح در قانون اساسی شناخته است». به بیان دیگر شورای نگهبان تأسیس ابزار نظارتی جدید مازاد بر آنچه در قانون اساسی آماده است را مغایر با صلاحیت‌های قانونی مجلس و نمایندگان، مندرج در قانون اساسی دانسته است، به دلیل آنکه در احصای صلاحیت‌ها و اختیارات مقامات عمومی، اصل بر عدم صلاحیت می‌باشد.

همان‌گونه که در گزارش سابق مرکز پژوهش‌ها نسبت به الزام به پاسخگویی مخاطبان ماده (۲۰۶) آیین‌نامه داخلی یعنی وزرا و رئیس‌جمهور، اشاره شد، اولاً سابقاً شورای نگهبان «الزام وزیر و رئیس‌جمهور به پاسخ به تذکر نمایندگان را خلاف اصل پنجاه و هفتم (۵۷) قانون اساسی» شناخته بود؛ ثانیاً مطابق اصول هشتاد و هشتم (۸۸) و هشتاد و نهم (۸۹) قانون اساسی و موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، اختیار «سؤال» و «استیضاح» نیز برای نظارت بر اعمال وزرا و رئیس‌جمهور برای ایشان پیش‌بینی شده است، ثالثاً آنچه از دلالت مفهومی عبارت «تذکر» دریافت می‌شود، هدف از تذکر تنها توجه دادن و یادآوری موضوع به وزیر یا رئیس‌جمهور در حیطه وظایف آنهاست. بنابراین اختیار «تذکر» از باب «اظهار نظر» مصرح در اصل هشتاد و چهارم (۸۴) قانون اساسی برای نمایندگان پیش‌بینی شده است و این اظهار نظر نباید تکلیف و الزامی جز در موارد مصرح در قانون اساسی ایجاد کند.

بررسی مصوبه کمیسیون

کمیسیون بر مصوبه پیشین خود اصرار نموده و جهت رفع ایراد شورای نگهبان اصلاحی انجام نداده است که طبیعتاً ایراد شورای نگهبان به قوت خود باقی است. پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی، جهت رفع مغایرت قانون اساسی و سامان‌دهی فرایند پاسخگویی شفاف رئیس‌جمهور و وزرا عبارت «می‌تواند» جایگزین «موظف است» شود.

نتیجه‌گیری

با عنایت به مطالب فوق؛ الزام به جواب دادن به تذکر نمایندگان به‌عنوان تأسیس ابزار نظارتی جدید مازاد بر ابزارهای مندرج در قانون اساسی مغایر استقلال قوا، مقرر در اصل پنجاه و هفتم (۵۷) قانون اساسی و اصول هشتاد و هشتم (۸۸) و هشتاد و نهم (۸۹) قانون اساسی به‌نظر می‌رسد؛ لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در آیین‌نامه داخلی، جهت رفع مغایرت قانون اساسی و سامان‌دهی فرایند پاسخگویی شفاف رئیس‌جمهور و وزرا عبارت «می‌تواند» جایگزین «موظف است» شود.

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحد			✓	

شماره ماده	مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده واحد	کمیسیون آیین‌نامه داخلی بر مصوبه اعاده شده شورای نگهبان (بدون تغییر) اصرار نمود.			✓		الزام به جواب دادن به تذکر نمایندگان به‌عنوان تأسیس ابزار نظارتی جدید مازاد بر ابزارهای مندرج در قانون اساسی مغایر استقلال قوا، مقرر در اصل پنجاه و هفتم (۵۷) قانون اساسی و اصول هشتاد و هشتم (۸۸) و هشتاد و نهم (۸۹) قانون اساسی به‌نظر می‌رسد.	پیشنهاد می‌شود با رعایت تشریفات مندرج در قانون آیین‌نامه داخلی جهت رفع مغایرت قانون اساسی و سامان‌دهی فرایند پاسخگویی شفاف رئیس‌جمهور و وزرا عبارت «می‌تواند» جایگزین «موظف است» شود. متن مصوبه پس از اصلاح: ماده واحد - در صدر ماده (۲۰۶) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، پس از کلمه «کتباً» عبارت «یا از طریق سامانه قانونگذاری و نظارت» افزوده می‌شود و در انتهای ماده پس از عبارت «ابلاغ می‌نماید» متن زیر اضافه می‌شود: «مخاطب تذکر می‌تواند پاسخ را حداکثر تا یک ماه منعکس کند و فوراً در سامانه مذکور ثبت نماید. هیئت رئیسه مجلس تذکرات و پاسخ آن را با رعایت طبقه‌بندی مکاتبات، در سامانه رسمی مجلس شورای اسلامی برای عموم منتشر می‌کند و به تذکردهنده اطلاع می‌دهد. بعد از انقضای مهلت، توسط هیئت رئیسه موارد عدم پاسخ و یا تأخیر پاسخ به‌طور مشخص منتشر می‌شود و در صورت سؤال یا استیضاح درخصوص موضوع تذکر، باید رأساً توسط کمیسیون و یا اعلام نماینده تذکردهنده یا یکی از سؤال‌کنندگان و یا استیضاح‌کنندگان در گزارش کمیسیون درج گردد».